

Žijí tady a teď.

Jak podpořit ukrajinské teenagery, kteří utekli před válkou do Česka?

Praha, 21. 3. 2023

Podle průzkumu společnosti PAQ Research z letošního ledna navštěvuje české střední školy pouze 46 % dětí ukrajinských uprchlíků ve věku 15 – 19 let. Většina zbývajících se zatím vzdělává dálkově online na ukrajinských středních školách, necelých deset procent využívá možnosti navštěvovat adaptační skupiny, kde se převážně věnují výuce češtiny. Lidé v tomto věku čelí různým životním výzvám, jedná-li se o válečné uprchlíky, jejich zranitelnost se násobí. Mladým chybí v Česku zázemí i opora v rodině a dopady jsou bohužel viditelné na jejich zapojení, ale i na psychickém zdraví.

„Situace mladých lidí ve věku 15 – 19 let, kteří přicházejí do ČR po ukončení povinné školní docházky z pohledu českého vzdělávacího systému a zároveň s nezapočatou nebo neukončenou střední školou, je výrazně komplikovanější než u mladších školních žáků a přesahuje svou komplexitou oblast vzdělávání,“ říká Zuzana Papáčková, ředitelka neziskové organizace META, která se podporou mladých migrantů ve věku 15+ zabývá již od roku 2006.

Hlavním problémem při začlenění do českého vzdělávání je nedostatečná znalost češtiny. Znalost jazyka je nutná jak pro složení přijímacích zkoušek, tak pro samotné absolvování studia. *„U veřejnosti panuje mýtus, že děti jazyk rychle nasají již jen díky samotné přítomnosti ve škole. Ano, domluví se v běžných situacích, ale na studium střední školy to nestačí. Podle našich zkušeností je potřeba minimálně roční intenzivní příprava v českém jazyce, jakýsi desátý ročník, ale podpora musí pokračovat i nadále“* vysvětluje **programová ředitelka METY Kristýna Titěrová.**

U mladých lidí z řad ukrajinských uprchlíků je situace ještě komplikovanější. Na území České republiky se aktuálně pohybuje nejméně 7 500 nově příchozích z Ukrajiny ve věkové kategorii 15 – 19 let, podle statistik ministerstva vnitra je však jejich počet výrazně vyšší a může přesahovat i 20 000 osob. Nejvýše 3 500 z nich se v současnosti vzdělává na české střední škole. Tisíce mladých lidí se tak ocitají zcela mimo vzdělávací systém, často v obtížných životních situacích a ohrožení sociálně patologickými jevy.

Na druhou stranu je mezi ukrajinskými náctiletými velmi početná skupina chlapců a dívek především z vyšších ročníků, která se nehlásí na české střední školy, protože chce dostudovat online školu na Ukrajině. *„Toto rozhodnutí chápeme, vidíme zároveň ale také rizika vyplývající ze současné životní situace mladých ukrajinských náctiletých, velmi zranitelné skupiny. Z našeho průzkumu mezi ukrajinskou mládeží ve věkové kategorii 15+ vyplývá, že pouze 30 % respondentů tráví svůj volný čas stejně aktivně jako na Ukrajině. Ostatní většinou volí pasivní formy odpočinku doma – jídlo, spánek, internet, sledování TV, četbu knih. Chybí jim čas strávený s přáteli,*

sport či jiné aktivity, postrádají možnost navštěvovat kulturní akce. Hlavní bariéry na straně mládeže, které brání jejich začleňování, jsou kromě neznalosti jazyka osamělost a nedostatek informací,“ uvádí Kristýna Titěrová.

Nezisková organizace META nabízí (nejen) ukrajinským mladistvým konkrétní podporu (např. poradenství, jazykové vzdělání, volnočasové aktivity) a zároveň se usilovně snaží síťovat i další poskytovatele, především terénních, nízkoprahových a psychosociálních služeb. „Aktuálně jsme pro tuto skupinu ve spolupráci s MŠMT a UNICEF připravili kampaň „Život je teď“. Chceme jim nabídnout a ukázat možnosti zapojení do různých formálních i neformálních aktivit, které je mohou podpořit v rozvoji jejich potenciálu, nebo jim prostě jen pomohou trávit volný čas,“ uvádí ředitelka METY Zuzana Papáčková.

Přestože někteří mladí uprchlíci vidí svoji budoucnost zpátky na Ukrajině, válka trvá již déle než rok a jejich život v Česku se prodlužuje. Učit se česky dává z dlouhodobé perspektivy pro ukrajinské teenagery smysl i přesto, že nemají aktuálně v plánu tu studovat či budovat kariéru. Znalost češtiny jim ale usnadní běžné životní situace i jejich socializaci mimo školský vzdělávací systém. V případě delšího pobytu mohou začít studovat zdarma na vysoké škole či si najít kvalifikovanější práci a získat tak cenné zkušenosti. „Chce to skutečně velké odhodlaní rozhodnout se studovat střední školu v cizí zemi, v jiném systému, bez znalosti jazyka. Ale právě školní prostředí, noví spolužáci a společné zájmy jsou nejlepší cestou k tomu, jak se nejenom naučit jazyk, ale především jak znovu začít naplno žít. A proto na MŠMT hledáme cesty, jak mladým lidem z Ukrajiny pomoc překonat bariéry. Upravili jsme podmínky pro přijímací zkoušky, střední školy cizincům poskytují kurzy českého jazyka, ředitelé mají možnost upravit skladbu předmětů tak, aby se ukrajinští žáci mohli zapojovat postupně, dle svých možností,“ říká **Martina Běťáková, náměstkyně ministra školství.**

Kampaň „Život je teď“ nabízí sérii šesti spotů, ve kterých je učení se česky východiskem v nejrůznějších situacích, ať už se jedná o využití češtiny v každodenním životě, rozšíření možnosti studia či aktivní trávení volného času. Natáčení spotů se ujala zkušená ukrajinská režisérka Oksana Moiseniuk, autorka oceňovaného dokumentu Osmý den války. Kampaň startuje první jarní den a bude intenzivně komunikována především prostřednictvím sociálních sítí, na kterých ukrajinští náctiletí tráví nejvíce času. Pro konkrétní dopad kampaně, tedy co největší zapojení ukrajinských teenagerů do všech forem vzdělávání či volnočasových aktivit, je samozřejmě zásadní, aby byla nabídka služeb pro tuto cílovou skupinu co nejširší a nejdostupnější.

„Velký důraz klademe na wellbeing a duševní zdraví. Jsme si vědomi, že se obracíme na mladé lidi, kteří utekli z války a žijí v neustálé nejistotě, co s nimi bude a jak dlouho tu zůstanou, strachu o svoji rodinu, blízké či kamarády, kteří zůstali na Ukrajině. Proto také kampaň zahajujeme spotem, ve kterém je chceme ujistit, že je zcela v pořádku, pokud jsou smutní a našťvaní, nervózní či apatičtí, a že je v první řadě důležité, aby se cítili lépe,“ zdůrazňuje Zuzana Papáčková.

Kampaň „Život je teď“ je součástí širšího programu, který podpoří 3 cílové skupiny - ukrajinské rodiče, ukrajinské asistenty pedagoga a právě mládež ve věku 15 až 19 let. Reaguje na potřeby ukrajinských rodin a zajišťuje, aby ukrajinští rodiče měli přístup ke klíčovým informacím o vzdělávání, věděli, jaká jsou jejich práva a povinnosti a vyznali se v českém vzdělávacím systému. Ukrajinské asistenty pedagogy podporuje skrze internetovou platformu. Třetím pilířem programu je právě podpora mladých lidí ve věku 15 až 19 let, kteří patří mezi nejohroženější skupiny z řad uprchlíků.

"Válka vyhnala z domova mladistvé ukrajinské uprchlíky v kritickém období jejich života, kdy přecházejí z dětství do dospělosti, směřují k vyššímu vzdělání nebo do zaměstnání. Síla mladých lidí překonat tuto obtížnou situaci je obdivuhodná. Mnozí z nich úspěšně vstoupili do českého vzdělávacího systému, zatímco jiní se rozhodli zůstat v ukrajinském vzdělávacím systému a pokračovat ve studiu online. Někteří se snaží kombinovat vzdělání se zaměstnáním, aby uživilí sebe zde i své rodiny na Ukrajině. Jsou ale i mladí lidé, kteří se kvůli různým překážkám neintegrovat. Vzhledem k tomu, že konflikt se stále více protahuje a vyhlídky do budoucna zůstávají nejisté, je důležité, aby jejich potenciál, naděje a ambice nebyly zastaveny. UNICEF s potěšením spolupracuje s organizací META na podpoře dospívajících uprchlíků, aby měli přístup k adekvátním informacím o službách a možnostech vzdělávání a participace," uvedla Yulia Oleinik, vedoucí Kanceláře UNICEF pro podporu řešení uprchlické situace v České republice.

Zdroje:

- PAQ Research: <https://www.paqresearch.cz/post/vzdelavani-ukrajina-nova-vlna>
- MŠMT: <https://www.msmt.cz/deti-ukrajinskych-uprchliku-je-ve-skolach-vice-nez-50-tisic>
- MVČR: <https://www.mvcr.cz/clanek/informativni-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

KONTAKT PRO MÉDIA

Jaroslav Bartoš, bartos@meta-ops.cz, tel.: +429 731 619 924

META, o.p.s – Podpora příležitostí ve vzdělávání

Nezisková organizace, která pomáhá rodičům s migrační zkušeností a jejich dětem zorientovat se v českém školství a v začlenění do společnosti. Zajišťuje kurzy češtiny jako druhého jazyka pro děti i dospělé. Vyučujícím a školám poskytuje poradenství ve vzdělávání dětí, které nemají žádnou či dostatečnou znalost češtiny. Nabízí semináře, metodickou podporu a materiály do výuky. Navrhuje a prosazuje systémové změny, které reflektují potřeby škol a vícejazyčných dětí, a které rozvíjí jejich potenciál. Prostřednictvím aktivit pro veřejnost se snaží podpořit otevřený dialog a porozumění mezi lidmi s migrační zkušeností a většinovou společností.

www.meta-ops.cz   www.inkluzivniskola.cz

O UNICEF

UNICEF prosazuje práva a zájmy každého dítěte napříč všemi svými aktivitami. Společně s partnery pracujeme ve 190 zemích a regionech světa a usilujeme o přenos tohoto závazku do praxe. Zaměřujeme se zejména na nejvíce zranitelné a vyloučené děti, abychom pomohli všem dětem, na celém světě.

Pro více informací o UNICEF a jeho práci pro děti, navštivte: <https://www.unicef.org/eca/>.

Sledujte UNICEF na sociálních sítích [Twitter](#) a [Facebook](#).